

Lăng Tể Quân Lê Văn Duyệt, một biều tượng lịch sử

Tác Giả: Thanh Trúc, phóng viên đài RFA
Thứ Bảy, 19 Tháng 2 Năm 2011 07:37

Ngày 10 Tết ở Sài Gòn, mọi dịp đầu năm, thường gia đình tôi đón giao thừa và xin lộc tại Lăng Ông Bà Chiểu, tức lăng Đốc Tể Quân Lê Văn Duyệt, từng trấn giữ Thành phố tiền nhân mở cõi và phụng dưỡng Nam.

Ban nghi lễ chuẩn bị cho Ngày lễ hội tại Lăng Ông Bà Chiểu.

Số chép danh tướng Lê Văn Duyệt, một trong những vị khai quốc công thần triều Nguyễn, không chỉ có tài chinh đông dẹp tây mà còn là một ông quan thanh liêm rứt mủc, hết lòng vì dân vì nước.

Lăng Ông Bà Chiểu biếu tượng công chúa Ngọc ở dân Saigon

Chính vì công trạng đó, ông được tiên đế nhà Nguyễn, vua Gia Long, ban sắc dụ “nhập triều bái”, nghĩa là vào chầu mà không phải quỳ lạy. Tương truyền vì ân huệ đó mà sau này vua Minh Mạng không mấy ưa thích ông.

Vẫn theo chính sử, đời triều Minh Mạng, con nuôi Tể Quân Lê Văn Duyệt là Lê Văn Khôi, vì bất mãn triều đình mà có hành động dấy loạn và đã bị vua Minh Mạng khép tội phản nghịch, truy nã tru di tam tộc, cộng nhân gian bá tánh không được cúng bái họ tộc vì kiêng mộ Đốc Tể Quân Lê Văn Duyệt. Khi đó, theo lệnh vua Minh Mạng: Quyên Yêm Lê Văn Duyệt Phụng Pháp Xá, một

quan trọng công bố xiết xích lại.

Mãi đến thời T. Đ. c, vua mới ban chiếu u gọi t. cho T. ng Tr. n Gia Đ. nh Thành, ph. c h. i công tr. ng c. a ông Lê Văn Duyệt t. đ. i v. i tiên đ. và đ. t n. c.

Đó là lịch sử, là “cỗ o th. m. i. n. gi. tr. c. đ. en” ngày xuân, còn nh. ng ai t. ng sinh ra và i. n. lên . Sài Gòn, nh. ng ng. i vào thành ph. H. Chí Minh i. p. nghi. p sau này, thì không ng. i nào mà không bi. t. đ. n Lăng Ông Bà Chi. u v. i nh. ng t. ng truy. n v. uy danh và s. linh hi. n c. a ngài T. Quân Lê Văn Duyệt.

nh. ng ai t. ng sinh ra và i. n. lên . Sài Gòn, nh. ng ng. i vào thành ph. H. Chí Minh i. p. nghi. p sau này, thì không ng. i nào mà không bi. t. đ. n Lăng Ông Bà Chi. u v. i nh. ng t. ng truy. n v. uy danh và s. linh hi. n c. a ngài T. Quân Lê Văn Duyệt.

Ch. ng th. T. t. nào Lăng Ông Bà Chi. u cũng n. m. n. p. ng. i s. m. t. i. i. b. i, cũng không th. thi. u nh. ng nhóm t. nguy. n túc tr. c. t. i. l. ẩng đ. c. ẩng t. theo nghi. th. c, h. ng đ. n khách hành h. ng, sao cho m. i. v. i. c. đ. i. n. ra. êm th. m. tr. t. t. trong c. nh. n. n. c. h. ng chong đèn r. ng khói h. ng nghi. ngút. T. ng c. n. nh. c. sau bao thăng tr. m, cu. i. cùng Lăng Ông Bà Chi. u đ. c. nhà n. c. công nhân di. s. n. văn hóa c. p. qu. c. gia, tr. thành m. t. bi. u. t. ng i. ch. s. và tâm linh c. a ng. i. thành ph. nh. tr. c. năm 1975.

Ban nghi. i. tr. c. c. ng Lăng Ông Bà Chi. u. Photo courtesy Duong Minh Duc

Ch. Di. m, m. t. giáo viên v. h. u, cho bi. t. trong nh. ng ngày T. t. khi thiên h. vui xuân thì ch. và nh. ng ng. i. t. nguy. n ph. i. tr. c. t. i. l. ẩng Ông t. mừng M. t. đ. n. mừng B. y:

Công việc này của tôi thì đã bắt đầu cách nay hơn mười năm rồi. Đầu tiên thì tôi sinh hoạt bên lăng Võ Di Nguy, sau đó được lãnh đạo bên lăng Võ Di Nguy giao thiêu qua Lăng Ông Bà Chiểu vì Lăng Ông Bà Chiểu rất cần những người có kiến thức nhất để phục vụ cho khách nước ngoài cũng như khách Việt Nam của mình hiểu hơn về lịch sử dân tộc.

Những ngày cúng Ông hoàng ngày Tết thì khách khá đông như vậy. Tết người ta vui chơi thì chúng tôi làm việc vất vả. Lăng Ông Bà Chiểu được thành phố HCM Chí Minh chọn làm ban nghi lễ của thành phố. Trước khi đi vào làm cho nhà mình thì 25 Tết chúng tôi phải qua vào làm cho lăng Lê Văn Duyệt, lăng Võ Di Nguy, tết cả các lăng nào mà mình giữ. Qua Hai Mươi Sáu thì chuồn bắt đầu Hai Mươi Bảy thì quân dân chính đứng dâng Tết cho Ông Lê Văn Duyệt.

sau bao thăng trầm, cuối cùng Lăng Ông Bà Chiểu được nhà nước công nhận di sản văn hóa cấp quốc gia, trở thành một biều tượng lịch sử và tâm linh của người thành phố như trước năm 1975.

Hai Mươi Tám Tết thì chúng tôi lại cúng dâng bánh tét cho đền Hùng, bây giờ thành phố HCM Chí Minh đã có một cái đền Hùng, đem đến Tết Phú Thọ vào trong này để thờ cúng. Ba mươi Tết thì dâng nêu tết Lăng Ông. Bắt đầu đêm Ba Mươi thì chúng tôi phải trực Tết, tức là lúc đó người ta đền viếng Ông như vậy.

Rồi mừng Tết mừng Hai cho tới mừng Năm mừng Sáu coi như là trực hết, ngày nào cũng vậy, một ngày ba ca, một ca máy chủ người trực, để mà giữ gìn và sinh, giữ gìn an ninh tết. Ngoài đền T. Quân, trong lăng còn có hai quân thủ trì ưu Nguyễn khác là quan Kinh Lược Sĩ Phan Thanh Giản và Thiệu Phó Lê Chấn, từng trấn B. Thành. Tuy nhiên thì phần quan trọng công Lê Văn Duyệt vẫn là việc chính ở đây.

Giống nghi thức truyền thống tiêu cung đình triều Nguyễn

Có thể nói Lăng Ông Bà Chiểu là nơi duy nhất trong thành phố còn giữ tục dâng nêu ngày Tết và chế hương vào ngày mừng B. y:

Thường người người ai quỳ vào trong lăng là họ đi theo thân nhân. Rồi thân nhân họ hỏi mình thì họ hỏi tiêu người Việt. Thứ đó thì sao phải thế chung như vậy, hay là thì sao có ba bàn thờ, một ngoài một chính giữa một ở trong, thì mình phải giữ thích cho họ nghe trung điểm là ở giữa, chính điểm là ở trong và ngoài là phòng hàng.

Còn n u tr ng h p mà h h i khúc m c quá chúng tôi không tr l i đ c thì chúng tôi m i th y đ c t i đ mà gi i quy t. Anh Đ c là ti ng Anh gi i, n m v ng m y ch c năm nay r i, anh tr l i tr n tru v i ng i ta. Còn t i tôi nói là ph c v m y ch c năm l ăng mà chuyên môn không rành b ng anh Đ c.

chúng tôi c g ng gi nghi th c cúng ông theo đúng truy n th ng ti u cung đình tri u Nguy n.

Ô. D ng Minh Đ c

Ng i ch Di m v a đ c p chính là ông D ng Minh Đ c, m t thành viên trong Ban Quý T , t c nh ng ng i thu c đ i cúng l theo nghi th c c truy n, cũng là công vi c tình nguy n l Lăng Ông Bà Chi u:

Sau khi nhà n c cho phép nh ng ng i ti n nhi m c a chúng tôi l y l i cái l ăng đ th thì chúng tôi c g ng gi nghi th c cúng ông theo đúng truy n th ng ti u cung đình tri u Nguy n. Cái th hai là chúng tôi c g ng gi gìn nh ng gì còn có th gi đ c, t c là nh ng hoa văn nh ng ki n trúc, nh ng di s n văn hóa v t th và c nh ng di s n văn hóa phi v t, ch ng h n cúng ki n là phi v t th , thì chúng tôi c g ng duy trì nh ng cái đó càng nguyên b n càng t t.

Th ba, v nh c l , chúng tôi cũng c g ng nh nh ng nhà chuyên môn giúp đ cho đúng theo nghi th c c a tri u Nguy n, ch ng h n nh giáo s Tr n Văn Khê đã giúp chúng tôi nhi u.

T lúc đ c nâng lên hàng di s n văn hóa c p qu c gia, vi c qu n lý Lăng Ông Bà Chi u t c l ăng đ c T Quân Lê Văn Duy, t, tr thanh có h th ng h n v i Ban Qu n Lý và Ban Quý T : H th ng th nh t là Ban Qu n Lý, chính quy n c ng i vào đ qu n lý v m t hành chánh và tài chánh. Chúng tôi m t

Nh ng ngày l T t ban nghi l cúng và dâng h ng. Photo courtesy D ng Minh Đ c
m t cũng tham gia vào Ban Qu n Lý đó m t ng i hai ng i, và cái chính c a chúng tôi là Ban Quý T , không qu n lý v m t nhà n c mà qu n lý v nghi th c cúng t .

và nhä cä, chúng tôi cũng cä gäng nhä nhäng nhä chuyên môn giúp đä cho đúng theo nghi
thäc cäa triäu Nguyän, chäng hän nhä giáo sä Trần Văn Khê đã giúp chúng tôi nhiäu.

Lý do khiän ông Đäc, chä Diäm và nhiäu ngäoi khác kiên trì tham gia vào viäc cúng tä, giä và
sinh trät tä, bäo tän nét văn hóa đäc thù cäa Lăng Ông Bà Chiäu träc hät là vì lòng ngäng
mä kèm theo sä tin täng näi mät vä võ täng hiän hách khi còn sinh thäi và hiän linh khí đã
quá vắng. Đó cũng là niäm tin cäa bá gia bá tánh, ông Däng Minh Đäc nói tiäp, khi đän viäng
lăng đäc T. Quân Lê Văn Duyệt:

Ngài là täng trän Gia Đänh thành, cái làm ngäoi ta nhä và ngài là ngoài khä năng quân sä ra thì
ngài là mät nhà chính trä, ngài rät yêu näng cä, rät thäng dân và quan träng nhät là ngài thanh
liêm läm. Kä cä nhiäu ngäoi không thích ngài thì ngäoi ta cũng phäi nói ngài là vä quan rät
thanh liêm.

Trong lòng nhân dân miän Nam hay nhân dân Đäng Nai Cäu Long, ngäoi ta luôn luôn nhä n
ngài là mät nhà lãnh đäo sáng suät, nhà chính trä có tài, mät ngäoi thäng dân yêu näng cä và có
täm nhìn quân sä cũng nhä chính trä.

Đäc công nhän di sän văn hóa cäp quäc gia

Vä läch sä lăng T. Quân Lê Văn Duyệt, gäi nôm na là Lăng Ông Bà Chiäu, ông Däng Minh
Đäc nhäc läi:

Năm 1810, khi mäi xây đäng thì lăng chä là cái nhà lá sä säi, phía träc không có hàng rào, räi
nhân dân tä tä xây đäng khang trang cho täi năm 1975.

Sau 1975, cũng giäng nhä tät cä các đình chùa miäu mäo ở thành phä Hä Chí Minh và các näi
trong näng cä Viät Nam, thäi đäm đó là thäi đäm khó khăn, Lăng Ông không đäc thä cúng.

Có mät lúc sau 1975, đoàn thä thanh niên thành phä Hä Chí Minh muän sä đäng Lăng Ông làm
trä sä sinh häat nhäng không thành:

Rồi có một thời gian bí thư huyện ủy quận Bình Thạnh, ông Nguyễn Chấn Trung, đã đến là phá lăng nhưng không lâu sau thì lăng được nhà nước công nhận di sản văn hóa cấp quốc gia. Do đó từ chuyển đến mộ Lưu Di Sơn thì mọi việc trở nên rõ ràng hơn.

Đôi với em tôi xưa nhân dân mình có câu “Uống Nước Nhớ Nguồn”. Em nghĩ cái đó là một phần trong đạo đức của mọi con người và phần này có. Công việc tuy như nhưng em nghĩ mình cũng góp phần tốt đẹp đến thiện lòng biết ơn của mình đối với những người có công với đất nước và dân tộc.

Hoàng, học sinh lớp 11

Thường thì cuối tháng Bảy đầu tháng Tám Âm Lịch hàng năm là những ngày quan trọng nhất vì đó là lễ Kỳ Yên tức ngày giỗ của T. Quân Lê Văn Duy. Thế nhưng ý tôi khi nói Lăng Ông trở nên nổi tiếng mà không đến chùa miếu mộ nào trong thành phố có thể sánh nổi, đó là giao thoa và lễ bái đầu năm :

Từ mọi một giờ đêm cho đến bốn giờ sáng thì người ta liên tục đổ vào trong lăng để xin lộc giao thoa, xin xăm và chiêm bái đức ông, đức biết rất đông người Hoa. Thành thử ra chúng tôi hàng năm sẽ người đông nghịt đi từ ngoài công vào là theo một đường đi ra. Nếu đi ngược lại là ngược đường.

Còn bàn về sự linh thiêng mà dân Gia Định nói riêng và dân thành phố nói chung đổ xô vào lăng đức T. Quân Lê Văn Duy, ông Đồng Minh Đức nêu một thí dụ mà ông biết:

Trước 1975, khi tòa án không xử được những vụ việc gì đó thì người ta đem nhau vào lăng người ta thờ, có cái chuyện đó.

[REDACTED]